

ФРАНКІАНА

Іван Франко про співвідношення національного й інтернаціо- нального у пареміях

Святослав ПИЛИПЧУК

Кандидат філологічних наук,
директор Інституту франкознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка
e-mail: s_pylypchuk@yahoo.com

У статті висвітлено погляди І. Франка на співвідношення національного та інтернаціонального елементів у фольклорі загалом і в жанрі паремій зокрема. Простежено еволюцію поглядів дослідника щодо зазначеної проблеми. Зроблено акцент на зміні векторів фольклористичних студій ученого, відзначено його перехід від сприйняття фольклорної системи як космополітичної до усвідомлення глибокої національної вкоріненості творів усної словесності.

Ключові слова: національне, інтернаціональне, компаративізм, апперцепція, приповідка.

У фольклористичних студіях І. Франка однією із найважливіших є проблема співвідношення національного й інтернаціонального (етнічного та загальнолюдського). Аналіз української усної словесності у зазначеному напрямі передбачає виокремлення оригінальних етнічних (а в цьому контексті й одночасне окреслення національної специфіки фольклору, розкриття його оригінальної внутрішньої суті) та запозичених (у Франковій термінології «привозних», «мандрованих», «зайшлих») елементів. Складність подібного дослідження зумовлена багатьма чинниками, адже студія такого типу передбачає: необхідність вивчення якнайбільшого пласту (в ідеалі всього) фольклорного репертуару одного народу; вибір і використання максимально відповідних методологічних підходів, що забезпечать достовірність висновків, засновану на об'єктивній фаховій рецепції матеріалу; ретельне студювання усної словесності інших народів з метою порівняння і з'ясування диференційних ознак; вивчення генетичної бази, що сприятиме об'єктивізації вислідів і спростить процес осягнення цього феномена народної культури тощо. І. Франко неодноразово звертався до вивчення зазначеної проблеми, неухильно дотримувався думки, що фольклор, як надбання творчого генія певного етносу, завжди і неодмінно виявлятиме специфічні національні риси, буде їх найдостовірнішим презентативним джерелом. Утворення цілісного «енергетичного» осердя усної словесності українців – довготривалий процес кристалізації, селекції тих ознак, що найвиразніше відображають формований століттями характер, ментальність нації, і є опорними пунктами її велегранного духовного скарбу. Саме тому вістря своїх високолетних фольклористичних порівняльних студій І. Франко спрямовував на висвітлення етнічної специфіки, яке засноване на науковій об'єктивності витлумачення унікальних здобутків традиційної української духовної культури.

Д. Чижевський у своїх «Нарисах з історії філософії на Україні» висловив цікаве міркування, яке, гадаємо, є суголосним із думками І. Франка. «До характеристики національного типу можна йти трьома шляхами. Перший із них – це дослідження народної творчості, другий – характеристика найбільш «блискучих», яскравих, виразних історичних епох, які даний нарід пережив, третій – характеристика найбільш значних, «великих», видатних представників даного народу. Перший шлях є, може, максимально надійний»¹. Саме цей надійний шлях обрав І. Франко, аналізуючи українську усну народну творчість як відображення «фізіономії його (українського народу – С. П.) духовної діяльності».

Дослідник не заперечував присутності «зайшлих» елементів у національній системі фольклору, та навіть вказував на їх обов'язкову наявність. У цьому аспекті концептуально важливою є Франкова теза по те, що жива сила народу «завсігди чує потребу оживуватися інгаляцією впливів посторонніх і разом становить опір тим постороннім впливам»². Акцентуючи увагу на новаторстві та науковій змістовності Франкової «діалектичної формули», цієї «єдності суперечностей», автор монографії «Культурно-історична школа в українській фольклористиці», Я. Гарасим назвав її «постулатом трансформації запозиченого елемента на новому ґрунті»³.

«Привозні» компоненти органічно проникають у відносно закриту систему народної словесності лише у тому випадку, коли вони вносять певний конструктив, виконують низку позитивних функцій, загалом сприяють динаміці розвитку. Запозичена деталь для органічного вплетення у канву національної фольклорної традиції повинна здійснювати оновлювальний вплив на твір, жанр, а, можливо, і жанрову систему в цілому і водночас стимулювати нові творчі акти, спрямовані на активізацію власного внутрішнього резерву. Усе чужорідне, що з'являється на основі міжкультурних взаємин, проходячи через багатоступеневу селекцію, чіткий кількісно-якісний відбір, або втрачає свій первісний продуктивний заряд, «...тратить літературний інтерес, блиск і гру, стирається, стає невиразним і сірим»⁴, або ж сприяє розвитку динаміки фольклорної парадигми, розширює її традиційні межі, заповнює порожні лакуни. Не слід також забувати, що навіть «...прямі впливи і запозичення на новому ґрунті спілкування і розуміння (в інших психолінгвістичних структурах, серед інших реалій безпосереднього довкілля) «обрастають» іншими значеннями, культурними смислами, ціннісними конотаціями, або ж так званою релятивною значущістю»⁵.

У своїх ранніх працях І. Франко дещо переоцінював значення цієї «посторонньої інгаляції», вказував на інтернаціональний характер багатьох жанрів, до того ж виокремлював домінуючий пласт запозичень, в яких, на думку вченого, не проглядається, розчиняється, губиться національний колорит. Наприклад, висловлюючи свої міркування про казку у передмові до збірки «Коли ще звірі говорили», дослідник наголошував, що «...оповідаючи ті байки, ми повторяємо тільки те, що перед тисячами літ повидумували мудрі люди в Вавилоні, в Єгипті, в Індії та в Греції»⁶. Про паремії І. Франко висловив аналогічні думки: «якщо вони є

¹ Чижевський Д. Філософські твори: у 4-х т. / Під заг. ред. В. Лісового. – К.: Смолоскип, 2005. – Т. 1. – С. 15.

² Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 41. – С. 39.

³ Гарасим Я. Культурно-історична школа в українській фольклористиці. – Львів: ЛДУ імені Івана Франка, 1999. – С. 93.

⁴ Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. – К.: Либідь, 1993 – Т. I. – С. 367.

⁵ Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії мовного релятивізму). – Львів: Літопис, 2002. – С. 147.

⁶ Франко І. Коли ще звірі говорили // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 20. – С. 74.

мудрістю, то, очевидно, мудрістю міжнародною, космополітичною»⁷. Свої апріорні міркування (про казку, що нібито є суцільним і безоглядним запозиченням; про приповідку, яка має наскрізь космополітичний характер), не підтверджені фактично, належно не аргументовані, учений консеквентно спростовує пізніше, коли провадить докладний, систематичний аналіз усього огрому української усної словесності, спрямовуючи зусилля головню на виявлення оригінального національного первня та чітке виєлімінування, послідовне виокремлення «привозного добра».

По-новому оцінюючи жанр казки, з огляду надосвід попередників і, насамперед, власний, враховуючи найкращі здобутки школи компаративізму, І. Франко зазначає, що «порівнююча етнологія показує майже у всіх казках європейських народів не оригінальні твори фантазії тих народів, а тільки переважно переробки давнішого, даного вже або зайшлого матеріалу, то преці ж, з другого боку, спосіб і міра того перероблювання одного і того самого матеріалу різними народами дає дуже багато цінних етнологічних сказівок, дає важний матеріал до пізнання світогляду, характеру і психології народів»⁸. Дослідник дійшов також висновку, що запозичення, міграція мотивів, сюжетів – активно-перетворювальний акт (у термінології ученого «націоналізація»). Жодна, навіть найдрібніша деталь не проникає безпосередньо у складний «організм» словесності, адже кожне первісно «інородне тіло» має подолати на шляху до утвердження, органічного вплетення у національний контекст потужний опір традиції, пристосуватися до специфіки, особливих вимог світоглядного кодексу етносу.

«Націоналізація», «одомашнення», тобто апперцепція запозиченого матеріалу на національному ґрунті, – закономірний етап реалізації особливого типу народної творчості, що передбачає «припасовування», трансформацію, приведення у відповідність до канонів традиції. Запозичення ніколи не є несвідомим, це акт осмисленого переймання, що супроводжується низкою різноагомих змін у інваріантній структурі (рівень сюжету, мотиву тощо). Зацікавившись дальшою долею «чужоземних шаблонів» в умовах нового культурного середовища, М. Грушевський зазначав, що «в способі оброблення інтернаціональних тем, в наданні їм нової оригінальної літературної краси і артистичного інтересу взагалі проявляє себе творчий геній як індивідуальний, поодиноких творців, так і колективний – цілої нації»⁹.

І. Франко розглядав фольклор як органічну єдність двох складників: «місцевої різnorodності» та «замісцевих, привозних, перейнятих, міжнародних» елементів, які у своїй сукупності творять оригінальну цілість. Кожна національна література (у це поняття І. Франко вкладає і фольклор, зазначаючи, що «виразних і тривких границь між словесністю та письменством нема»¹⁰, що «національна література – се збір усіх духових вишплідів якогось одного народу»¹¹) – «се в більшій або меншій мірі органічний вишплід свого, місцевого, оригінального і своєрідного з привозним, чужим, перейнятим із довговікових міжнародних зносин»¹². Говорячи про цей конгломерат, що творить національну літературу, учений радить наступним поколінням дослідників обережно балансувати між «двох сил», не зводити свої студії до викривленого сприйняття національної фольклорної спадщини із відвертим

⁷ З фольклористичної спадщини Івана Франка. Недрукована передмова до збірки прислів'їв / Підготовка до друку, переклад і вступна замітка О. Дея // Народна творчість та етнографія. – 1963. – № 2. – С. 95.

⁸ Франко І. Старинна романо-германська новела в устах руського народу // Франко І. Збір. творів: У 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 26. – С. 271.

⁹ Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. – К.: Либідь, 1993. – Т. I. – С. 367.

¹⁰ Франко І. Історія української літератури // Франко І. Збір. творів: У 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 40. – С. 7.

¹¹ Там само. – С. 7.

¹² Там само. – С. 10.

заниженням вагомості одного із компонентів і одночасним невмотивованим вивищенням іншого. Втрата відчуття гармонії у складному питанні розмежування двох взаємодоповнювальних начал, відверте ігнорування одного з них свідчить швидше про певну ідеологічну заангажованість дослідника, а не його прагнення досягти істини. Зрештою, як слушно зауважує І. Франко, «не у всіх паростях національної літератури відносини національного та міжнародного елементів однакові»¹³, наприклад, самобутність, оригінальність переважає в усній словесності, «але й тут, – додає вчений, – докладної границі провести не можна»¹⁴.

У системі пареміологічних проблем важливе місце займає питання національної приналежності зразків і з'ясування співвідношення між інтернаціональним і національними елементами у межах паремійного фонду. Шляхи вирішення проблеми до певної міри зумовлені тим, який саме методологічний інструментарій використовує дослідник. Вдалими вибір і вміле послуговування певним комплексом методологічних підходів для кінцевого результату роботи стають визначальними, такими, що забезпечують відповідний рівень і загальну наукову вартість студії. Приклад І. Франка особливо яскраво демонструє, як правильне застосування оптимальної методологічної схеми під час аналізу паремійного матеріалу допомагає об'єктивно його розглянути крізь призму виокремлення автохтонного елемента, встановлення максимального чіткого та достовірного співвідношення між національним та інтернаціональними початками. У формуванні пареміологічної концепції І. Франка, а саме у розгляді питання виявлення пропорції загальнонародного та етнічного у жанрі, спостерігається своєрідна еволюція, зумовлена насамперед критичним переглядом власних молодечих компаративістичних захоп-лень.

Відчутний вплив на формування І. Франка у тому числі і як фольклориста, мав М. Драгоманов. Саме тому молодий дослідник, який високо оцінював наукову діяльність М. Драгоманова, і зазначав, що він «...не був звичайним кабінетним ученим; се була незвичайно жива і многостороння натура, що реагувала на всякі прояви громадського й духовного життя, і тому його писання завжди живі й цікаві навіть там, де його наукові здобутки вимагають поправок або являються перестарілими»¹⁵, виконав низку ранніх фольклористичних розвідок у душі широко розрекламованих компаративістичних ідей свого старшого колеги. Зокрема, застосування методології порівняльно-історичної школи І. Франко представив у статті «Останки первісного світогляду в польських і руських загадках народних». У розвідці дослідник, відзначаючи науковий потенціал використаної методики, оцінюючи її здобутки, писав, що «...студії порівнюючої етнології віддали вже людському мисленню величезні прислуги, викидаючи на бік цілу громаду останкових, давно пережитих понять, власне через визискання їх джерела»¹⁶.

Захоплення «перспективними» горизонтами компаративістики, а також тиск авторитету М. Драгоманова до певної міри стали визначальними факторами під час написання передмови до неопублікованого збірника «Прислів'я люду руського в Галіції і Буковині». У короткому вступному слові І. Франко, сповідуючи встановлені у межах використаної методології приписи і вторуючи досвідченому фольклористові, заперечував існування оригінального національного приповідкового пласту. Автор передмови, як і М. Драгоманов, акцентував, що всі паремії є надбанням інтернаціональним, а відтак зазначив, що, «порівнявши відповідні прислів'я різних

¹³ Франко І. Історія української літератури... – С. 10.

¹⁴ Там само. – С. 10.

¹⁵ Франко І. Збірник філологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка. Т. VII. Розвідки М. Драгоманова про українську народну словесність і письменство. Зладив М. Павлик // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 37. – С. 111.

¹⁶ Франко І. Останки первісного світогляду в руських і польських загадках народних // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1976–1986. – Т. 26. – С. 334.

народів, легко приходимо до переконання, що майже всі вони є спільними для майже всіх культурних народів і не мають нічого характерного для певного народу. [...] Для значної кількості тих прислів'їв ми навіть можемо виявити спільні книжкові джерела (казання, уривки з стародавніх грецьких і римських письменників, середньовічні збірки і т. п.)»¹⁷. Теорію космополітичності жанру активно підтримували російські (Ф. Буслаєв, О. Веселовський) та білоруські (Є. Ляцький, Є. Карський) дослідники-компаративісти. Так, зокрема, Є. Ляцький писав, що «прислів'я у своєму завершено-узагальному вигляді – надбання міжнародне, в якому неможливо встановити шляхи [...] проникнення прислів'я у відому народну сферу...»¹⁸

На кінець XIX ст. популярний компаративістичний метод у працях багатьох науковців, які, за словами О. Дея, «...ігнорували національні специфічні риси в сюжетах, що були відомі і в інших народів, фактично відшукували на чийому духовному утриманні перебували [...] слов'янські народи»¹⁹, набрав гіпертрофованого характеру, через викривлене трактування чужоземних впливів на національну словесність перетворювався у своєрідну «впливологію». Відтак І. Франка, на той час вже сформованого, самостійного науковця, перестала задовольняти обмеженість, одновекторність та певна ідеологічна заангажованість студій представників порівняльно-історичної школи, тому вчений, аби уникнути у своїх дослідженнях запрограмованого деякими методологічними схемами компаративістів цілеспрямованого, свідомого нівелювання автохтонного національного елемента, який, на тверде переконання ученого, обов'язково наявний у всій системі усної словесності, відмовився від використання «модної» методики, час від часу використовуючи порівняння лише як необхідний прийом для повноцінного розкриття сутності досліджуваного предмета.

Здійснивши ґрунтовний аналіз паремійного матеріалу у процесі підготовки до друку «Галицько-руських народних приповідок», І. Франко дійшов висновку, що для об'єктивного пізнання реальної сутності та встановлення внутрішніх законів цього, незважаючи на малий обсяг, дуже складного жанру необхідно використати ще непопулярні, маловідомі, проте перспективні новітні наукові досягнення, які базувалися на філософії позитивізму. Саме позитивізм став теоретичним підґрунтям для культурно-історичної школи, яка інтенсивно набирала обертів, демонструвала свою продуктивність у контексті розвитку фольклористики. В українському уснословеснознавстві пропонувані культурно-історичною школою методологічні моделі наукових досліджень швидко «запрацювали», про що свідчить досвід самого І. Франка. Перейшовши на нову методологічну платформу культурно-історичної школи, яка, за свідченням ученого, «...думає, що духовне життя як чоловіка, так і народу чи і всієї людськості, яко найвищий і найбільше скомплікований вищівт всього світового розвою і що зрозуміти його вповні, у всій глибині і різномодності його проявів, збагнути закони його прогресу, застою і регресу можна тільки тоді, коли зглибимо, зрозуміємо весь матеріальний підклад того життя, всі ті різномодні і суперечні з собою явища, змагання і конфлікти особистих, громадських, суспільних і державних інтересів, котрі так чи інакше впливають на підйом людського духу, забарвлюють його творчість, формують його смак, його уподобання, його духовні ідеали»²⁰, І. Франко докорінно змінив стратегію своїх розвідок про усну

¹⁷ З фольклористичної спадщини Івана Франка. Недрукована передмова до збірки прислів'їв / Підготовка до друку, переклад і вступна замітка О. Дея // Народна творчість та етнографія. – 1963. – № 2. – С. 95.

¹⁸ Ляцький Е. Несколько замечаний к вопросу о поговорах и поговорках. – СПб.: Типография императорской Академии наук, 1897. – С. 36.

¹⁹ Дея О. Іван Франко – дослідник народнопоетичної творчості. – К.: В-во Академії наук Укр. РСР., 1953. – С. 64.

²⁰ Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1984. – Т. 41. – С. 35-36.

словесність. Така трансформація мала місце і у Франковій науковій рецепції приповідкового матеріалу. На основі апостеріорного порівняння (порівняння як прийом) українського мудрослів'я з пареміями інших народів науковець робить кардинально протилежний попередньому (висловленому у недрукованій передмові до планованого видання 80-их років) висновок: «обік загально розповсюджених, а по части інтернаціональних приповідок в устах кожного люду раз по раз творить ся, обертаєть ся і забуваєть ся велика сила місцевих (виділення наше – С. П.) приказок, дотепів та bonmots, із яких деяким щастить здобути собі ширшу популярність, а деякі забувають ся не вийшовши поза тісну сферу одного села чи околиці»²¹. Пареміолог переконаливо спростовує власні апіорні міркування щодо наскрізної космополітичності жанру. «Теоретично Франко розробив співвідношення автохтонного і запозиченого («привозного») елементів [...], вважаючи, що в художній творчості національне превалує над інтернаціональним, бо ж і запозичене підлягає трансформації на національному ґрунті»²². Націоналізація «привозних» паремій, їх «одомашнення» (термін М. Грушевського), пов'язане насамперед із національно-культурним осмисленням текстів. Поповнення національного паремійного фонду чужоземними зразками можливе лише тоді, коли вони висловлюють думки, суголосні зі світоглядними переконаннями народу-реципієнта, коли вони відповідають його національному духові, ментальності. Своєрідним продовженням селекції паремій є їх національна адаптація (власне націоналізація), у процесі якої можливі лише зміни зовнішньої оболонки тексту, при обов'язковій константності основного смислу паремії.

Пізнаючи сутність запозичень (культурних, літературних, фольклорних тощо), німецький філософ О. Бавер спостеріг, що всі вони супроводжуються так званою «національною апперцепцією». Суть її, на думку вченого, полягає у тому, що «як жодна людина не засвоює своєю духовною істотою нічого нового тільки механічним способом, але втілює його, включаючи до своєї духовної особовости, духово це перетравляючи, отже, апперценуючи, так і вся нація не переймає просто нічого нового, але, перейнявши щось, перероблює це, пристосовуючи до своєї істоти та перетворюючи в процесі засвоєння мільйонами. Завдяки цьому великому факту національної апперцепції, кожна думка, яку один народ переймає від другого, спочатку буває пристосована до цілої істоти нації, відтак мусить бути нею перетворена, заки вона її засвоїть»²³. Сучасний український культуролог Р. Кісь у монографії «Мова, думка і культурна реальність» щодо цього питання висловив суголосні думки, зазначаючи, що «навіть у звичайному запозичуванні так званих «міжнародних» фольклорних сюжетів [...] простежуємо живий процес переосмислювання, перепристосування, «припасовування» до особливостей сприймання та розуміння, до способу тлумачення та вживання і, зрештою, до «фону» апперцепцій, які домінують у новому середовищі запозичених (чи так званих «мандрівних») фольклорних сюжетів...»²⁴

Свого часу І. Франко також зробив важливий підсумок в аналізі проблеми, вказуючи, що запозичення є необхідною умовою розвитку словесності в цілому.

Сучасна інтерпретація Франкових висловлювань щодо національної приналежності паремій, щодо домінуючого в них первня дозволяє твердити, що

²¹ Франко І. Передмова до першого тому (видання «Галицько-руські народні приповідки») // Етнографічний збірник. – Львів, 1905. – Т. XI.

²² Денисюк І. Фольклористичні концепції М. Грушевського та І. Франка // Невичерпність атома. – Львів, 2001. – С. 184.

²³ Бочковський О. Вступ до націології. – Мюнхен: Logos, 1991-1992. – С. 242.

²⁴ Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії мовного релятивізму). – Львів: Літопис, 2002. – С. 145-146.

пареміолог розглядав два генетично та функціонально неоднорідні, проте взаємодоповнюючі пласти текстів:

1. Інтернаціональний (зразки активно побутують у різних народів, загально-розповсюджені).

2. Національний (зразки автохтонні, є надбанням одного етносу), у межах якої можна виділити групу локальних паремій (використовуються на невеликій території і не виходять за межі певного регіону, міста, села).

Точно диференціювати паремійний матеріал за вказаною схемою надзвичайно важко, оскільки перед дослідником постає низка першочергових, нагальних завдань (ареал поширення, генеза, особливості функціонування в історичній послідовності розвитку та на сучасному етапі, зміни у структурі тексту та семантиці тощо), вирішення яких передбачає проведення скрупульозного, вивіреного синхронного та діахронного аналізу кожного окремого зразка у багатотисячному макрокосмі приповідкової мудрості.

До виокремлення у межах паремійного репертуару інтернаціонального та національного пластів вдавався також Ф. Колесса. Автор «Української усної словесності» зазначав, що «одні (інтернаціональні приповідки – С. П.) перейшли в усну традицію з книжок, н. пр. із середньовічних «Пчел», «Ізмаргдів» і т. ін., є це, здебільша, спільне добро багатьох народів, занесене до нас із Візантії, чи з Заходу; другі є місцевим витвором, інші ж виявляють навіть зв'язок з народними піснями, казками та анекдотами»²⁵. Що ж до локальних приповідок, які, за визначенням І. Франка, не виходять «поза тісну сферу одного села чи околиці», то їх Ф. Колесса не виділив, оскільки не провадив докладного вивчення середовища побутування паремійних одиниць і не міг достовірно визначити межі їх поширення.

Співвідношення інтернаціонального та національного елементів у паремійному фонді є предметом особливого зацікавлення сучасної пареміології. Спостерігаємо тенденції до вироблення й апробації нових методологічних моделей аналізу текстів, які своєю чергою відкривають перспективні напрями досліджень, урізноманітнюють схеми позитивного вирішення проблеми, впливають на достовірність підсумкових результатів. У цьому контексті варто відзначити працю латиської дослідниці Е. Кокаре про інтернаціональне та національне в латиських прислів'ях і приказках, у якій на високому науковому рівні систематизовано досягнення європейської науки щодо зазначеного питання, а також запропоновано нові шляхи проведення чіткої диференціації загальнонародного й етнічного у паремійному матеріалі²⁶. В Україні, на жаль, і до сьогодні немає подібного дослідження, хоча ґрунт для аналогічних студій ще в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. заклали М. Драгоманов, Ф. Колесса і чи не найбільше І. Франко.

Ivan Franko on the correlation of the national and the international in paremeias

Sviatoslav PYLYPCHUK

The article highlights the approaches of I. Franko to the correlation of national and international elements in folklore generally and in the paremeia genre particularly. It has been traced how the researcher's approaches to the above-mentioned issue had been evolving. The scholar accentuates the changeover in the directedness of the scholar's folkloristic studies. The author stresses the vectors' changeover in the scholar's folkloristic studies, marks his move from the folklore system perception as cosmopolitan towards the comprehension of the profound national embeddedness of oral folklore pieces.

Key-words: the national, the international, comparativism, character, apperception, adage.

²⁵ Колесса Ф. Українська усна словесність. – Едмонтон, 1983. – С. 146.

²⁶ Кокаре Э. Интернациональное и национальное в латышских пословицах и поговорках – Рига: Зинатне, 1978. – 294 с.